

UNIVERZITET U NIŠU
EKONOMSKI FAKULTET

Časopis "EKONOMSKE TEME"

Godina izlaženja XLVII, br. 2, 2009., str. 229-240
Adresa: Trg kralja Aleksandra Ujedinitelja 11, 18000 Niš
Tel: +381 18 528 601 Fax: +381 18 523 268

POLITIKA ZAŠTITE KONKURENCIJE U SRBIJI – STANJE I PERSPEKTIVE

Ivan Đekić*

***Rezime:** Autor u ovom radu predstavlja stanje u kome se nalazi zaštita konkurencije u Srbiji, i na osnovu njega ukazuje na buduće prioritete politike zaštite konkurencije. Sama politika zaštite konkurencije se sagledava kroz četiri ključna faktora koji su se desili u bližoj prošlosti, a još uvek utiču, ili koji trebaju da se dese u bližoj budućnosti i prema kojima se moramo unapred odrediti. Paralelno sa određenim političkim prioritetima prikazan je istorijski uvid regulisanja konkurencije, zatim dostignuti nivo u pravu konkurencije Srbije i izgrađeni institucionalni okvir. Takođe su prikazani praktični problemi i slučajevi narušavanja funkcionalne konkurencije na tržištu, a to pre svega u vidu postojanja restriktivnih sporazma, zloupotrebe dominantnog položaja i koncentracija, kao i reakcija Komisije u datim slučajevima.*

***Ključne reči:** politika zaštite konkurencije, pravo zaštite konkurencije, institucionalni kapaciteti, faktori okruženja.*

Uvod

U sistemu slobodnog tržišnog privređivanja, koji preovlađuje u savremenom svetu, sprovođenje politike i prava zaštite konkurencije služi ostvarenju važnih ekonomskih i političkih ciljeva, između ostalog: povećanju ekonomske efikasnosti privrednih subjekata i podsticanju njihove inovativnosti i razvoja, pravilnoj alokaciji ekonomskih resursa, uspostavljanju i očuvanju ravnopravnosti uslova u ponudi robe i usluga na tržištu, pravnoj raspodeli društvanog dohodka, jačanju konkurentnosti domaćih privrednih subjekata u nacionalnoj i međunacionalnoj tržišnoj

---

*UDK 346.9; Stručni rad
Primljeno: 29.08.2008.

utakmici i, u krajnjem ishodu, ekonomskom blagostanju društva u celini i svakog pojedinca ponaosob. Politika i pravo zaštite konkurencije čine normativni i institucionalni okvir koji omogućava da zakoni slobodne tržišne utakmice, kao dokazani neophodni činilac ekonomskog razvoja, neometano deluju. Efektivna primena prava konkurencije jedan je od ključnih uslova za spremnost države za pristupanje Evropskoj uniji. Otuda primena propisa i sprovođenje politike zaštite konkurencije, osim neospornog dugoročnog ekonomskog značaja, ima i kratkoročnu i neposrednu političku važnost za Republiku Srbiju.

Zaštita konkurencije u Srbiji se sa sadašnje pozicije sagledava u svetlu Zakona o zaštiti konkurencije iz 2005. godine, kao i na osnovu rada Komisije za zaštitu konkurencije. Sa druge strane veoma su važni faktori okruženja, kao što je potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, a samim tim i pretstojeća liberalizacija spoljnotrgovinskih odnosa sa EU, kao i opredeljenost Srbije za ekonomske i pravne reforme i tržišni sistem privređivanja, što je navedeno i u novom Ustavu.

1. Istorijski pregled regulisanja konkurencije u Srbiji

Srbija spada u red malobrojnih zemalja koje su još početkom 19. veka, doduše u rudimentalnom obliku, počele sa regulisanjem nekih oblika konkurencije. Tako je već 1822. godine u Srbiji bio donet propis kojim je trgovcima stoke bilo zabranjeno da kude stoku drugih trgovaca, a kao kazna zbog nepoštovanja ovog pravila predviđeno je isključenje takvog trgovca iz udruženja. Sto godina nakon ovog prvog propisa 1922. godine u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca donet je Zakon o zaštiti industrijske svojine u kome su, između ostalog, bila regulisana pitanja povrede prava industrijske svojine. Na prvi Zakon o suzbijanju nelojalne konkurencije se čekalo do 1930. godine, kada ga je donela Kraljevina Jugoslavija, ispunjavajući preuzetu obavezu Srbije kao potpisnice Pariske konvencije o zaštiti industrijske svojine. Zakon je donet po ugledu na odgovarajuće zakone tog doba, a posebno po ugledu na austrijski i čehoslovački zakon i sadržao je generalnu klauzulu i posebne slučajeve nelojalne utakmice. Zakon je pratila Uredba o kartelima iz 1934. godine, kojom je prvi put na celovit način regulisano pitanje ograničenja slobodne utakmice. Uredbom je bilo dopušteno postojanje kartela, ali je njihovo delovanje stavljeno pod pravnu kontrolu. Karteli kojima su ugrožavani „interesi narodne privrede“ ili „javni interesi“ bili su zabranjeni, a nadzor nad regulisanim kartelima obavljalo je Ministarstvo za trgovinu i industriju [2, str. 11 – 12].

Politika zaštite konkurencije u Srbiji – stanje i perspektive

---

U periodu posle drugog svetskog rata regulisanje konkurencije je pratilo postepenu transformaciju ekonomskog sistema od krutog centralističkog i administrativnog, ka tržišnom i liberalnom privrednom sistemu. U periodu neposredno posle oslobođenja do tzv. privrede reforme iz sredine sedamdesetih, nije bilo mesta za pravo regulisanje konkurencije, iako su i u ovom periodu doneti osnovni zakoni o prometu robe i usluga sa inostranstvom i osnovni zakon o regulisanju poslovnih odnosa na tržištu. Njime je proklamovano načelo slobodnog i samostalnog poslovanja privrednih organizacija na tržištu, uz obavezu poštovanja zdrave utakmice i uzdržavanje od postupaka koji su usmereni na to da nanesu štetu drugim privrednim organizacijama, društvenoj zajednici ili potrošačima.

U sklopu privrednih reformi za prijem Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije u GATT, već je Ustavom SFRJ iz 1963. godine proklamovano načelo zabrane udruživanja sa ciljem stvaranja monopola, dok je osnovnim Zakonom o prometu robe iz 1967. godine, bila propisana zabrana međusobnog sporazumevanja privrednih organizacija radi postizanja monopolskog ili povlašćenog položaja na tržištu, kao i zabrana špekulacije u prometu robe i nelojalne utakmice. U narednom periodu, od 1974. do 1988. godine, pitanje prava konkurencije bilo je regulisano Zakonom o suzbijanju nelojalne utakmice i monopolističkih sporazuma iz 1974. godine. Zakonom su prvi put sankcionisani monopolistički sporazumi zaključeni konkludentnim radnjama, tj. dogovornim radnjama, dok je pojam špekulacije zamenjen odgovarajućim pojmom zloupotrebe preimućstva.

Poslednji pokušaj da se u okviru socijalističkog društvenog sistema stvore pretpostavke za slobodno tržišno privređivanje učinjen je Zakonom o trgovini iz 1990. godine u kome su kao radnje narušavanja konkurencije navedene: monopolističko delovanje, nelojalna konkurencija, špekulacija i ograničavanje tržišta. Zakonom je prvi put predviđen i poseban organ zadužen za praćenje i primenu odredbi o monopolističkom delovanju – Komisija za zaštitu od monopolističkog delovanja.

Iako propise iz perioda postojanja prethodne Jugoslavije karakteriše brojnost i relativno česte promene, u praksi se pokazalo da su promene bile više terminološkog karaktera, nego što su njima zaista ostvareni novi ciljevi te su, u tome smislu, okarakterisane kao prilagođavanje zakonske terminologije važećoj privredno-pravnoj terminologiji određenog perioda. U normativnom smislu, uglavnom je pravljena razlika između dva osnovna oblika tržišnih ponašanja kojima je mogla biti narušena konkurencija: monopolističkih sporazuma i radnji samostalnog korišćenja monopola ili sličnog stanja na tržištu. Pri tome su monopolistički sporazumi bili apsolutno nedopustivi, dok je regulisanje različitih oblika samostalnog isticanja na

tržištu preduzeća koja raspolazu značajnom tržišnom moći, bilo nedosledno i nepotpuno u odnosu na praksu koja je postojala u razvijenim tržišnim privredama. Neusklađenost sa odgovarajućim zakonodavstvom razvijenih tržišnih privreda se ogledalo i u načinu regulisanja postupaka za sprovođenje normi prava konkurencije, kao i u pogledu predviđenih sankcija. Razlog za takvo stanje je trebalo tražiti u nepostojanu pravog tržišnog sistema privređivanja, ali i u zaštitničkom odnosu države prema pojedinim privrednim subjektima. Navedeni nedostaci i neusklađenosti iz prethodnog perioda pokušao je da reši Antimonopolski zakon iz 1996. godine u kome su prvi put jedinstvenim zakonskim tekstom bila uređana pitanja antimonopolskog prava [5, str. 106]. Zakonom su bila regulisana dva osnovna oblika tržišnog ponašanja kojima se mogla narušiti fer ili lojalna konkurencija: monopolistički sporazumi i zloupotreba dominantnog položaja. Izostalo je, međutim, regulisanje trećeg oblika – koncentracije preduzeća [2, str. 14 – 15].

Iako su prilikom regulisanja pomenuta dva oblika tržišnog ponašanja iz ondašnjih članova 81. i 82 Ugovora o osnivanju Evropske zajednice gotovo „mehanički pretočena“ u tekst Zakona, pokazalo se da to nije dovoljno. Razlog bi trebalo tražiti ne samo u nepotpuno regulisanom postupku primene i predviđenim mehanizmina kontrole, već i u nedostatku političke volje da se takva rešenja dosledno sprovode. Konkretnije razloge bi trebalo tražiti u položaju Antimonopolske komisije. Bez obzira što je Antimonopolskoj komisiji bila poverena ključna uloga u sprovođenju zakona, ona nije posedovala potrebnu stručnost i nezavisnost od uticaja različitih političkih i interesnih grupa.

2. Ocena postojećeg stanja zaštite konkurencije

Trenutno stanje zaštite konkurencije u Srbiji karakterišu pozitivni pomaci u odnosu na stanje koje je važilo pre 2000. godine. Osnovu zaštite konkurencije čini odgovarajući zakonsko-regulatorni okvir, pre svega, Zakon o zaštiti konkurencije, Zakon o trgovini, Zakon o privrednim društvima, Zakon o cenama, Zakon o oglašavanju, Zakon o zaštiti potrošača i dr.

Zakonom o zaštiti konkurencije iz 2005. godine učinjen je veliki napredak u zaštiti konkurencije u našoj zemlji. Ciljevi zakona su uspostavljanje tržišne privrede, ravnopravnost učesnika na tržištu, potsticanje ekonomske efikasnosti, vladavina prava, dominacija preduzetništva, stvaranje uslova za ubrzaniji privredni rast i stvaranje ekonomskog blagostanja društva u celini, a naručito potrošača [2, str. 15, 39]. Zakon sankcioniše sporazume kojima se sprečava funkcionalna

Politika zaštite konkurencije u Srbiji – stanje i perspektive

---

konkurencija, pre svega kroz monopolističke sporazume o cenama i dominantan položaj jednog privrednog subjekta u kontroli tržišta, koncentracije i povezivanja dva ili više preduzeća koja su u stanju da zajedno kontrolišu više od 50% tržišta.

Značaj Zakona o zaštiti konkurencije Republike Srbije ogleda se u okviru unutrašnjeg pravnog sistema i procesa usklađivanja ili harmonizacije nacionalnog prava sa pravom Evropske unije. Stupanjem na snagu ovog zakona 24. 09. 2005. godine prestaje da važi Antimonopolski zakon (Službeni list SRJ broj 29/96) iz 1996. godine kojim je regulisano područje konkurencije.

Donošenjem Zakona o zaštiti konkurencije stvorena je startna osnova za preduzimanje daljih aktivnosti u sprovođenju politike zaštiti konkurencije Srbije. Zakonom o zaštiti konkurencije osnovana je Komisija za zaštitu konkurencije. Shodno odredbama Zakona, Komisija za zaštitu konkurencije (Komisija), je samostalna i nezavisna organizacija koja odgovara Narodnoj skupštini Republike Srbije za svoj rad, i daje prioritete slučajevima koji ozbiljno utiču na tržište i određuje stroge kazne u slučaju povreda [6, str. 2].

Komisija počinje sa radom danom izbora Saveta. Savet je organ Komisije koji donosi odluke i druge akte iz nadležnosti Komisije. Odlukom o izboru članova Saveta izabran je petočlani Savet. Na sednici održanoj 26. 04. 2006. godine, Savet je usvojio Statut Komisije (Službeni glasnik Republike Srbije broj 46/06, na snazi od 02. 06. 2006), kojim je regulisana organizacija, način rada, delokrug rada, kao i druga pitanja od značaja za rad Komisije [11].

Pored navedenih propisa, za zaštitu konkurencije bitni su i, Uredba o kriterijumima za utvrđivanje relevantnog tržišta (Službeni glasnik Republike Srbije broj 94/05, na snazi od 12. 11. 2005) i Uredba o sadržini i načinu podnošenja zahteva za izdavanje odobrenja za sprovođenje koncentracija (Službeni glasnik Republike Srbije broj 94/05, na snazi od 12. 11. 2005), kao i Tarifnik o visini naknade za poslove (Službeni glasnik Republike Srbije broj 58/06, na snazi od 07. 07. 2006) iz nadležnosti Komisije za zaštitu konkurencije. Zakonom je predviđeno sankcionisanje tri oblika povreda konkurencije na tržištu:

- sporazumi kojima se bitno sprečava, ograničava ili narušava konkurencija;
- zloupotreba dominantnog položaja;

- koncentracije kojima se bitno sprečava ili narušava konkurencija, pre svega stvaranjem, odnosno jačanjem dominantnog položaja na tržištu.¹

Zakonom o izmenama i dopunama zakona o zaštiti konkurencije koji je usvojen januara 2008. godine, usavršava se Zakon o zaštiti konkurencije u onim delovima gde je bio nejasan i nedorečen. Na ovaj način se njegova primena olakšava, kako za učesnike na tržištu na koje se Zakon odnosi, tako i na Komisiju koja Zakon sprovodi, otklanjajući na taj način postojeće nedostatke u okviru definisanja radnji povrede konkurencije i usavršavajući sam postupak pred Komisijom [12].

U oblasti kontrole državne pomoći, Republika Srbija je u okviru Ministarstva finansija uspostavila strukturu za praćenje državne pomoći i vršenje priprema za režim kontrole [9, str. 44]. Trenutno je u toku rad na donošenju Zakona o kontroli državne pomoći. Zakon o kontroli državne pomoći treba da uredi opšte uslove i pravila odobravanja, nadzora, primene i povraćaja državne pomoći u cilju očuvanja preduzetništva i tržišnih sloboda, osiguranja jednakog privrednog položaja svih preduzetnika na tržištu, podsticanja privrednog napretka, socijalnog blagostanja građana i brige za ekonomski razvoj i očuvanje životne sredine Republike Srbije [8].

3. Primeri narušavanja funkcionalne konkurencije

Nadzor nad primenom Zakona o zaštiti konkurencije sprovodi Komisija za zaštitu konkurencije. Od početka primene Zakona, beleže se brojni slučajevi narušavanja funkcionalne konkurencije, kako bi smo ukazali na te primere poslužićemo se Izveštajima o radu Komisije za 2006. i 2007. godinu.

Tabela 1. Struktura ukupno primljenih zahteva u Komisiji za 2006. godinu

	Broj zahteva	%
Primljeno	111	100,00
Zahtevi za utvrđivanje postojanja zabranjenih sporazuma	4	3,6
Zahtevi za pokretanje postupka za utvrđivanje zloupotrebe dominantnog položaja	19	17,12
Zahtevi za izdavanje odobrenja za sprovođenje koncentracija	56	50,46
Zahtevi za davanje mišljenja	32	28,82

¹ Član 2. stav 1. Zakona o zaštiti konkurencije.

Politika zaštite konkurencije u Srbiji – stanje i perspektive

U 2006. godini Komisija za zaštitu konkurencije je primila 111 zahteva i pokrenula 2 postupka po službenoj dužnosti. Što se tiče strukture zahteva u njoj uglavnom dominiraju zahtevi za odobrenjem koncentracija, dok su na znatno nižem nivou po broju zahtevi za utvrđivanje zloupotrebe dominantnog položaja, kao i zahtevi za utvrđivanja postojanja zabranjenih sporazuma [6, str. 11]. Sličan slučaj jeste i u 2007. godini kada je u pitanju struktura zahteva, odnosno po broju zahteva na prvom mestu su koncentracije, pa zloupotreba dominantnog položaja a na trećem mestu su restriktivni sporazumi, što se vidi iz priložene tabele br. 2.

Komisija je u toku 2006. godine primila četiri zahteva za utvrđivanje postojanja zabranjenih sporazuma, od tog broja iste godine okončan je jedna postupak i pri tome nije utvrđeno postojanje zabranjenog sporazuma. Kada je u pitanju postojanje zloupotrebe dominantnog položaja Komisija je primila 19 zahteva. Okonačno je pet postupka u kojima Komisija nije utvrdila postojanje zloupotrebe dominantnog položaja. U ostalim slučajevim Komisija je zaključkom odbacila zahteve ili rešenjem odbila zahteve kao neosnovane, ili je obustavila postupak. U 2006. godini kada su u pitanju koncentracije, Komisija je primila 56 zahteva, od čega je Komisija okončala 47 postupaka. Od 47 izdata rešenja u 40 slučajaja izvršeno je odobrenje koncentracija, s tim što imamo jednu ulovljeno odobrenu koncentraciju, ostale su neuslovljene [6, str. 13, 18, 27].

Tabela 2. Struktura ukupno primljenih zahteva u Komisiji za 2007. godinu

	Broj zahteva	%
Primljeno	178	100,00
Zahtevi za utvrđivanje postojanja zabranjenih sporazuma	8	4,49
Zahtevi za pokretanje postupka za utvrđivanje zloupotrebe dominantnog položaja	13	7,30
Zahtevi za izdavanje odobrenja za sprovođenje koncentracija	130	73,0
Zahtevi za davanje mišljenja	27	15,16%

Komisija je u toku 2007. godine utvrđivala postojanje zabranjenih sporazuma, ili odlučivala po zahtevu za izuzeće sporazuma od zabrane u ukupno osam slučajeva. Od tog broja iste godine okončala je pet postupka, dok su tri postupka pred Komisijom u toku. Od pet okončanih postupka utvrđeno je postojanje zabranjenih sporazuma u 4 slučajaja. Kada je u pitanju postojanje zloupotrebe dominantnog položaja Komisija je primila 13 zahteva. Okonačno je sedam postupka, dok je šest postupaka pred Komisijom u toku. Od okončanih sedam postupaka, Komisija je u dva

slučaja donela rešenje kojim je utvrdila postojanje zloupotrebe dominantnog položaja. U ostala pet slučajeva, Komisija je zaključkom predsednika Saveta Komisije odbacila zahteve ili rešenjem odbila zahteve kao neosnovane, ili je obustavila postupak. U istoj godini kada su u pitanju koncentracije, Komisija je primila 130 zahteva, od čega je Komisija izdala 110 rešenja, a 20 postupka pred Komisijom je u toku. Od 110 izdata rešenja u 105 slučajeva izvršeno je odobrenje koncentracije, s tim što imamo 3 ulovljeno odobrene koncentracije, ostale su ne uslovljene [7, str. 6, 9, 14].

4. Okruženje u kojem se razvija politika zaštite konkurencije

Postoje četiri osnovna elementa okruženja unutar koga se ostvaruje politika zaštite konkurencije Srbije, to su:

1. pristupanje STO i karakter liberalizacije spoljne trgovine;
2. proces stabilizacije i pridruživanja sa EU i izgledi za pristupanje EU;
3. novi Ustav Srbije i njen samostalni put;
4. opšta putanja ekonomskih i pravnih reformi.

Pristupanje STO i karakter liberalizacije spoljne trgovine – Politika konkurencije mora u opštim crtama biti u skladu sa zahtevima Svetske trgovinske organizacije (STO, odnosno WTO). Bez obzira na to, nema striktnih zahteva STO u pogledu prava i politike zaštite konkurencije. Postoji svega nekoliko naručenih zahteva i to samo u nekim oblastima, odnosno sektorima: razmena usluga, prava industrijske svojine, telekomunikacione politike, itd. Ovakvi zahtevi su u osnovi obaveza članice STO da ne povredi pojedine odredbe sporazuma koji su potpisani i ratifikovani u procesu pristupanja STO ili tokom članstva u STO. Shodno tome, postoje neka specifična ograničenja koja se odnose na sprovođenje politike zaštite konkurencije zemlje članice STO, ali ne i ograničenja u pogledu opšte koncepcije politike zaštite konkurencije [1, str. 21 – 22]. Drugim rečima, iz procesa pristupanja Srbije STO ne proizilaze bilo kakva ograničenja u formulisanju politike i prava zaštite konkurencije.

Bez obzira na to, očekivana liberalizacija spoljne trgovine bi predstavljala veoma važan rezultat mogućeg pristupa STO. S obzirom na pretstojeću liberalizaciju pravo zaštite konkurencije bi trebalo da stvori osnov za koegzistenciju politike zaštite konkurencije koja bi bila određena brzinom prestojeće liberalizacije i promena. Pored toga, politika zaštite konkurencije, naročito u oblasti kontrole i sprečavanja vertikalnih ograničenja je veoma važna za ostvarivanje spoljnotrgovinske (uvozne) liberalizacije, a samim tim i stvaranje konkurencije iz uvoza.

Politika zaštite konkurencije u Srbiji – stanje i perspektive

---

Proces stabilizacije i pridruživanja sa EU i izgledi za pristupanje EU su relevantni za politiku zaštite konkurencije, odnosno zakonodavstvo iz dva razloga. Najpre, smer, odnosno brzina liberalizacije spoljne trgovine mora biti usaglašena sa zahtevima politike zaštite konkurencije, s tim da spoljnotrgovinski režim i politika zemlje moraju biti konzistentni sa spoljnotrgovinskim režimom EU.² Ulazak Srbije na jedinstveno tržište će snažno liberalizovati spoljnotrgovinski režim i stvoriti uvoznú konkurenciju iz drugih zemalja EU (na jedinstvenom tržištu nema trgovinskih barijera), a biće snižene i uvozne barijere za uvoznú konkurenciju iz drugih zemalja (van EU). U skladu sa tim, što je bliži proces pristupanja EU, manja će biti potreba za čvrstom primenom prava i politike zaštite konkurencije, sobzirom da će dobar deo konkurencije dolaziti iz uvoza sa tržišta zemalja EU. Drugi razlog je taj što će Srbiji u okviru procesa pristupanja EU biti nametnut institucionalni okvir EU za domaću politiku zaštite konkurencije.

Politike zaštite konkurencije u širem smislu, a posmatrajući Zakon o zaštiti konkurencije i Zakon o izmenam i dopunama zakona o zaštiti konkurencije, kao i rad Komisije za zaštitu konkurencije uglavnom jeste kompatibilan sa načelima politike konkurencije EU (osnovna načela politike, osnovna pravna načela, pravna terminologija, nap. pravni jezika EU, itd). Međutim, potrebno je koristeći opšti pravni okvir, uz korišćenje nekih elemenata koji će biti plod kreativnog razmišljanja dodatno uzeti u obzir specifičnost domaćeg pravnog i tržišnog okruženja, odnosno više prilagoditi pravo i politiku zaštite konkurencije zahtevima prakse.

Novi Ustav Srbije i njen samostalni put - Pošto je prethodno došlo do izdavanja Republike Crne Gore iz Državne Zajednice Srbije i Crne Gore, Republika Srbija 2006. godine je donela novi Ustav. Prema Ustavu Republike Srbije svi imaju jednak pravni položaj na tržištu. Zabranjene su aktivnosti kojima se, suprotno zakonu, ograničava sloboda konkurencije, stvaranjem ili zloupotrebom monopolskog ili dominantnog položaja. Posebno su zabranjene radnje usmerene protiv zdravlja, bezbednosti i privatnosti potrošača, kao i sve nečasne radnje na tržištu.³ Ovakvo određenje potreba zaštite konkurencije i tržišta pretstavlja osnovu za dalja unapređenja i jasno definisanje prioriteta politike zaštite konkurencije.

Opšta putanja ekonomskih i pravnih reformi – Glavni put reforme ima značajan i raznovrstan uticaj na razvoj politike i prava zaštite

---

² Politika konkurencije je jedan od suštinskih elemenata koji predstavlja kamen temeljac stvaranja jedinstvenog tržišta. Bez utemeljenja sistema koji će voditi tome da ne dođe do povrede konkurencije na unutrašnjem tržištu ne bi bilo moguće ni funkcionisanje unutrašnjeg tržišta.

³ Član 90. Ustava Republike Srbije, Službeni glasnik Republike Srbije broj 83/06.

konkurencije. Uticaj je u prvom redu zasnovan na opštoj javnoj (političkoj) pažnji koja se poklanja reformama i ponudi i tražnji raspoloživih resursa (u prvom redu ljudskih resursa) za razvoj i naručito sprovođenje novih ekonomskih politika, odnosno izgradnju institucija [1, str. 27]. Sve što ugrožava reforme u Srbiji utiče negativno i na razvoj tržišta odnosno na zaštitu konkurencije. Međunarodne i unutrašnje političke okolnosti, vladavina prava, demokratska kontola javnosti i uloga medija jesu faktori koji pozitivno utiču na stanje konkurencije i jačanje tržišta [7, str. 57].

U početnoj fazi procesa reforme politike zaštite konkurencije i uvođenja novog zakonodavstva postoji neminovna nestašica kadrova i resursa za sprovođenje istih. Veoma je važno da zastupanje politike zaštite konkurencije, tj. uticaja na druge ekonomske politike koje utiču na stvaranje nekonkurentnih tržišnih struktura i ponašanja, bude uzeto u obzir. Koordinacija između politike zaštite konkurencije i drugih reformskih politika je bitna da bi se obezbedili poželjni krajnji rezultati.

5. Perspektive daljeg razvoja politike zaštite konkurencije

Na osnovu postojećeg stanja politike zaštite konkurencije u Srbiji, aktivnosti Komisije za zaštitu konkurencije i interesa države, privrednih subjekata i potrošača, pokušaćemo da damo doprinos u trasiranju budućih pravaca politike zaštite konkurencije u našoj zemlji.

Politika zaštite konkurencije u Srbiji u narednom periodu trebalo bi da bude bazirana na sledećim elementima:

1. inkorporiranju standarda EU u nacionalni pravni sistem zaštite konkurencije, koji je jednim delom već sproveden, kao i spremnosti za ispunjenje uslova predviđenih budućim Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju;
2. dodatnom unapređenju zaštite konkurencije u sledećim slučajevima povrede konkurencije, kao što su: zabranjeni sporazumi, zloupotreba dominantnog položaja, koncentracije, kao i poboljšanju rada i nezavisnosti Komisije za zaštitu konkurencije;
3. formiranju nezavisnog i u potpunosti funkcionalnog tela za praćenje državne pomoći, kao i uspostavljanju adekvatnog zakonskog okvira za kontrolu državne pomoći [10, str. 9];
4. razvoju svesti i informisanju učesnika na tržištu o važnosti zaštite konkurencije, odnosno stvaranju pogodne klime za zaštitu konkurencije [4, str. 112]. Produbljenje znanja svih strana uključenih u proces, a naručito stvaranje prokonkurentnog javnog mnjenja, povećava efikasnost sprovođenja prava zaštite konkurencije;

Politika zaštite konkurencije u Srbiji – stanje i perspektive

---

5. povećanju blagostanja potrošača koje se uvećava sa povećanjem stepena konkurentnosti u određenoj privredi. Što prevashodno podrazumeva rad na povećanju konkurentnosti privrednih subjekata kao i nacionalne privrede u celini, putem zaštite funkcionalne konkurencije;
6. unapređenju zaštite potrošača u sledećim oblastima: bezbednost i kvalitet proizvoda i usluga, kao i ostvarenju, tržišnim putem, nižeg nivo cena proizvoda i usluga;
7. zaštitu malih i srednjih preduzeća, što ne znači zaštitu nesposobnih privrednih subjekata, već da je povećanje njihovog broja poželjno sa stanovišta politike zaštite konkurencije [3, str. 44].

Dobra politika zaštite konkurencije može da pomogne razvoju zemlje i privlačenjem stranih investicija, obično tako što se učvršćuje poverenje investitora.

Zaključak

Zaštita funkcionalne konkurencije u Srbiji je još uvek u fazi nastajanja, kao što je i samo integralno tržište robe, usluga, kapitala i novca. Jačanje ovih institucija na srednji i dugi rok doprinosi podizanju opšte konkurentnosti, odnosno ekonomske efikasnosti, zatim tehnološkom progresu, interesima potrošača i ukupnom ekonomskom i socijalnom blagostanju društva.

Politika zaštite konkurencije je ključno oružje u zaštiti i unapređenju privrednih aktivnosti koje obezbeđuju i jemče poštenje u radu tržišnih subjekata. U svetlu opšte uloge koju ima sam politika zaštite konkurencije potrebno je i sagledati date prioritete i specifične ciljeve koje nameće konkretno okruženje. Odnosno njena uloga jeste da odredi mesto države u ekonomskom životu zemlje, odnosno aktivnosti kojima će se, s jedne strane, baviti država i aktivnosti koje će preduzimati sami tržišni subjekti, s druge strane. Tako da ona mora da da smernice i reguliše način na koji će poslovati tržišni subjekti, i to tako, da to poslovanje bude u interesu celoga društva.

Literatura

1. Boris Begović, Rajko Bukvić, Boško Mijatović, Vladimir Pavić, Milan Parivodić, Robert Sepi, Boža Stojanović, Dragor Hiber, Nova Antimonopolska politika, Centar za liberalno demokratske studije, Beograd, 2003.
2. Radovan D. Vukadinović, Zakon o zaštiti konkurencije, Službeni glasnik, Beograd, 2006.

3. Boban Stojanović, Tržište Evropske unije: Konkurencija i trgovinska politika, Ekonomski fakultet, Niš, 2003.
4. Mihajlo Papazogli, Proces harmonizacije zakonodavstva Srbije i Crne Gore u oblasti konkurentskog i antimonopolskog ponašanja sa pravom Evropske Unije, magistarski rad, Beograd, jun 2005.
5. Branimir Ševčik, Kartelni sporazumi u pravu konkurencije EU i SCG, magistarski rad, Pravni fakultet, Beograd, 2005.
6. Izveštaj o radu Komisije za zaštitu konkurencije za 2006. godinu, Beograd, februar 2007.
7. Godišnji izveštaj o radu Komisije za zaštitu konkurencije za 2007. godinu, Beograd, februar 2008.
8. Akcioni plan za usklađivanje zakonodavstva Republike Srbije sa propisima EU za 2007. godinu.
9. Srbija i Crna Gora: Izveštaj o postignutom napretku, Evropska komisija, Brisel, 2005.
10. Odluka Saveta o principima, prioritetima i uslovima Evropskog partnerstva sa Republikom Srbijom uključujući i Kosovo prema rezoluciji 1244 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija od 10. juna 1999. i o ukidanju Odluke 2000/56/EC, Savet Evropske unije, Brisel, od 18. februara 2008. godine.
11. Izvor: www.rattorneys.com/zakon_o_zastiti_konkurencije_republike_srbije.php
12. Izvor: www.parlament.sr.gov.yu/content/lat/akta/akta_detalji.asp?Id=641&t=P

POLITICS OF COMPETITION PROTECTION IN SERBIA - PRESENT SITUATION AND PERSPECTIVE

Abstract: The author presents the state in which we found the competitor protection in Serbia and on its bases it shows to future priorities of competition protection policy. The policy itself is observed through four equal key points which took part in the near past and still influence, or should happen in the near future, and according to which we must turn to in advance. Parallel to some political priorities we present the historical inspection of regulation of competition, the achieved level in the competition rights in Serbia and developed institutional frames. Also we have given practical problems and cases of disturbing of functional competition on the market, and mainly through existence of restrictive agreements, mistreatment of dominant position and reaction of the Commission in these cases.

Key words: competition protection policy, competition protection rights, institutional capacities, surrounding factors.